

The Kingdom Triangle – JP Morelands manifest!

James Porter (JP) Moreland är professor i filosofi på Talbot School of Theology och är nog det främsta orsaken till varför Talbots filosofiutbildning blivit den största i världen på magisternivå. JP har skrivit ett stort antal böcker som spänner över fält som apologetik, medvetandefilosofi, vetenskapsfilosofi, metafysik och andlig vägledning. Han har varit i kristen tjänst i mer än 37 år, som studentevangelist, pastor, teolog och filosof. Han har talat i hundratals kyrkor och deltagit i många debatter. Jag vågar säga att han är en av dagens USA:s mest framträdande kristna apologeter och tänkare.

Enligt JP själv är hans senaste bok *Kingdom Triangle* (Zondervan, 2007) den viktigaste bok han skrivit. Den är relativt lättläst, och spänner över tre områden: apologetik, andlig vägledning och Andens kraft. Moreland vill här ge sitt *manifest*, sin analys av västerlandets andliga och moraliska kris, samt den *medicin* som kristenheten måste ta till sig av om vi ska kunna vända skutan.

I bokens första del får vi JP:s diagnos. Västvärlden präglas allt mer av naturalism och postmodernism, och allt mindre av den bibliska världsbilden. Han ringar in fem rörelseriktningar som präglar vår alltmer avkristnade kultur:

(1) *Från kunskap till tro*

Naturalismens vetenskapssyn säger att det inte finns någon annan kunskap än den som naturvetenskapen tillhandahåller. Allt som hamnar utanför den strikt vetenskapliga sfären, som till exempel etik och religion, kan då inte vara föremål för *kunskap* utan endast för *privat tro*. Detta synsätt är så dominant att många kristna omedvetet har accepterat det och därmed upphört att göra kunskapsanspråk när det gäller den kristna tron. "Ingen kan veta – det handlar ju om tro", säger man. Detta har effektivt tystat kristna och i grunden förstört deras frimodighet.

(2) *Från mänskligt blomstrande till begärens tillfredsställelse*

En kultur som förvisat all verklig meningsfullhet till den privata, icke-kognitiva sfären, kommer utveckla en människotyp som Moreland kallar

”the empty self” eller ”det tomma jaget”. En kultur utan högre mening kommer att producera extremt individualistiska, infantila, narcissistiska och passiva individer. Egenintresse, ovilja att ta ansvar, känslomässig självupptagenhet och en önskan att passivt matas av underhållning – det är det tomma jaget i ett nötskal. Därför är också fler människor deprimerade än någonsin tidigare i historien. Utan en verkligt meningsfull världsbild blir vi nämligen inte lyckliga på djupet.

Då kommer alla njutningar istället att fungera som surrogat för verklig mening. Bibelns och antikens syn på lycka är en helt annan. ”Salig” är den som gör det goda, den som lever ett verkligt gudfruktigt liv, den som lär sig att älska Gud och sin nästa. Verklig lycka infinner sig bara när man lever för något bortom sin egen behovstillfredsställelse. I hög grad har vi kristna dragits med i denna kortsiktiga självcentrering och glömt bort det rika arv av andlig vägledning som två tusen års kristen tro har att erbjuda.

(3) Från plikt och dygd till en minimalistisk etik

Förnekar man moralisk kunskap återstår bara någon form av subjektiv moral. I en kultur där man är överens om att ingen kan veta vad som är rätt och fel, kommer därför allt fler moraliska övergrepp att ske. Den självupptagne individen tar sig då friheter på andras bekostnad.

(4) Från ett klassiskt till ett modernt frihetsbegrepp

Frihet i antiken var frihet att göra det goda. Idag är frihet att göra vad du vill. Utan kunskap om moral finns det ingen vägledning för vår frihet. Det blir endast individens begär som vägleder oss. Frihet blir då att ha rätten att leva ut dessa begär. Detta blir allra tydligast i diskussionen om sexualmoral. Den enda norm som återstår i sexualmoralen är ”frivillighet”. Att betrakta sexuella handlingar som moraliskt laddade i sig betraktas då enbart som moralism.

(5) Från klassisk till modern tolerans

Tolerans har i alla tider betytt förmågan att visa respekt för sin mening motståndare – vilket förutsätter en verklig konflikt. Idag har tolerans börjat likställas med relativism. *Toleransen* kräver att vi accepterar varje uppfattning som likvärdig. Tolerans är att inte kritisera någon, utan att ge alla lika rätt. JP ger oss flera skäl till varför en sådan relativistisk tolerans inte håller. Relativismen kan till exempel inte hävda att tolerans är objektivt gott, utan endast gott relativt en viss kultur. Men vad händer

då när kulturen förordar intolerans? Då blir ju intolerans det rätta! Vad säger vi till exempel om Martin Luther Kings kamp mot den amerikanska söderns rasism? Han gick ju emot den rådande kulturens normer! Hade han därmed fel? Det verkar minst sagt konstigt.

I del två beskriver JP sin *Kingdom Triangle* – de tre sidor av Guds rike som vi behöver om vi ska kunna stå fasta och inte svepas med i sekulariseringen, utan istället vara det salt och ljus som på nytt förmår vinna kulturen för Guds rike. Kortfattat lyder hans medicin: Vi måste bli tänkande kristna, med renoverade själar, fyllda av Andens kraft!

Tänkande kristna

Enligt Moreland finns det en övertygelse i vår sekulariserade kultur som mer än någon annan fräter sönder kristen tro. Det är den kunskapsteoretiska övertygelsen att religion och etik hamnar utanför kunskapens sfär. Den moderna människan vet att man inte kan veta något om Gud eller etik. Sekulariseringens kärna är den skeptiska övertygelsen och den måste i grunden utmanas av tänkande kristna. Vi måste därför ha en genomtänkt epistemologi som kan klä av skepticismen dess självsäkerhet, och visa på en mer realistisk hållning när det gäller kunskap. Moreland ger oss en snabblektion som förhoppningsvis blir en introducerande aptitretare. Men för den som vill gå på djupet krävs här andra böcker. Och en fördel med boken är just att den har en utförlig bibliografi just för att leda läsaren vidare.

Moreland listar ett sjuttiotal bibelställen som direkt eller indirekt visar att Bibeln gör kunskapsanspråk. Bibelns författare menade sig veta en hel del om sådant som vi bara *tror*. I själva verket är tron grundad i kunskap. Tro är ingen motsats till förnuft och vetande, utan snarare en personlig tillämpning av tillit i relation till sådant vi har förnuftiga skäl att hålla för sant (veta). Jesus talar om att vi kan *förstå* om Jesu lära är sann eller ej (Joh 7:17; 8:28). Bibelns författare talar om att *veta* sådant som tillförlitligheten och sanningen i evangeliet (Luk 1:4; Joh 21:24). Johannes *vet* att vi har evigt liv och att Gud hör bön (1 Joh 5:13-15). Även motståndarna till kristen tro *visste* att Jesus gjort tecken och under (Apg 2:22). Paulus säger att vi *vet* att det inte finns några avgudar utan endast en Gud (1 Kor 8:4). Talet om att "vi bara tror men inte vet" är helt främmande i Bibeln. Däremot är vår förståelse och kunskap inte fullständig som 1 Kor 13:12 mycket riktigt säger. Ska vi med frimodighet kunna tala in i vår kultur måste vi göra samma starka kunskapsanspråk som Jesus

och apostlarna. Annars reduceras Guds rikets revolutionerande kraft till nivån av en privat hobby.

Moreland har också ett mycket angeläget och provocerande budskap till kristna som fascineras av postmodern filosofi. Trots att postmodern filosofi är en spretig rörelse finns det några centrala idéer, framför allt förnekandet av möjligheten till objektiv kunskap och sanning. Detta har påverkat kristna tänkare. Moreland citerar till exempel Brian McLaren och Philip Kenneson. McLaren anser att termer som "objektiv" och "absolut" är problematiska. Kenneson går ännu längre och förnekar helt sonika objektiv sanning. Enligt Moreland är det oansvarigt och naivt att försöka harmoniera kristen tro med postmodern filosofi. En sådan mix blir en intellektuell defaitism som lägger ner vapnen inför den skepticism och relativism som alltmer intar vår kultur – det är som att fokusera på ett parti back-gammon när barbarerna intar porten.

Till dem som anser att vi ändå bör sälla fram det goda från postmodern filosofi och ta vara på det, har Moreland en något chockartad jämförelse. Lika lite som vi sällar fram det goda ur nazismens ideologi bör vi ta det goda från postmodern filosofi. Nazisterna betonade fosterlandskärlek och en god utbildning för våra ungdomar. Men det är ingen god idé att använda nazism som referensram för de eventuella goda saker som nazismen råkade ha rätt i. Nazismen är en så korrupt ideologi att dess negativa sidor uppväger de små goda sidor som man eventuellt skulle kunna vaska fram. Det finns dessutom inget behov av att hämta dessa goda sidor från nazismen eftersom de redan finns, och är än mer naturliga i andra tankeströmningar. Utan övriga jämförelser skriver Moreland: "Samma poänger kan vi tillämpa på postmodern filosofi. Dess skada för Kristi sak och mänskligt blomstrande uppväger med råge dess eventuella fördelar, och vad än dessa fördelar må bestå i, så krävs inte postmodernism som rättfärdigande" (s. 86). Morelands jämförelse mellan postmodern filosofi och nazism är förstås inte ett argument, utan endast en (retorisk) illustration för att få fram en poäng: Om något är tillräckligt dåligt så plockar vi inte godbitarna ur det. Och postmodern filosofi är enligt Moreland tillräckligt dålig. Postmodernism tar inte bara död på modernismen, utan även på allt annat av värde, eller som Moreland säger: "postmodernism är den medicin som dödar patienten" (s. 88).

Renoverade själar

I en tid av allt fler "tomma själar" måste kristenheten utveckla en stark,

alternativ kultur där själens helande och växt fokuseras. Den kristna historien har gett oss en rik tradition av andlig vägledning och själavård som till hög grad glömts bort av den protestantiska delen av kristenheten. Moreland ger oss flera praktiska tips för hur vi kan gå till väga. Vi måste lära oss andliga discipliner, vi måste lära oss självförnekelsens väg som i själva verket är vägen till sann lycka och frihet. Kristen tro handlar inte bara om tänkande utan även om ett rikt och autentiskt känsloliv inriktat på Guds godhet till oss. Vi är kallade att lära oss att älska Gud och vår nästa – och det är i till stor del något vi gör med *hjärtat*.

Moreland har själv lidit av depression och talar delvis av egen erfarenhet. Han ser hur många kyrkor leds av känsloladdade män som saknar vilja eller förmåga att leda sina församlingar in i en djupare upplevelse av Guds kärlek och godhet. Utan god andlig vägledning kommer varken evangelikala eller karismatiska kristna hitta den nödvändiga balansen.

Fyllda med Andens kraft

Det kanske mest förvånande med *Kingdom Triangle* är det sista kapitlet som handlar om återupprättandet av Guds rikes övernaturliga kraft. Jag hörde själv JP tala om detta på en konferens på Biola University. Konferensen handlade om naturalism och intelligent design. Men JP valde att tala om hur naturalismen ätit sig in i oss som kallar oss bibeltroende eller evangelikala kristna. I själva verket har många av oss en världsbild som i praktiken är deistisk – Gud har skapat allt men sedan dragit sig undan. Vi tror inte att Gud kan eller vill gripa in. Det som händer i våra kyrkor behöver inte Gud som förklaring. Verksamheten kan i stort sett rulla på utan Gud. Och JP skrädde inte orden. Jag kommer ihåg chockvågen som gick genom auditoriet när JP på sitt karakteristiska sätt (fritt från mitt minne) dundrade: "Jag är urless på kyrkor som saknar Guds kraft".

Här har vi en av kristenhetens främsta filosofer och tänkare som kraftfullt argumenterar för nödvändigheten av Guds Andes kraft i våra kyrkor. Han berättar om hur han själv blivit helad, om hur Gud gripit in på fantastiska sätt bland vänner och bekanta, och hur en våg av tecken och under drar över den så kallade tredje världen. Om vi menar allvar med vår kristna filosofi så måste vi också räkna med att Gud är en levande och aktiv verklighet. Här visar JP Moreland på en väg framåt på ett sätt som ingen annan nutida kristen filosof gjort, mig veterligen.

JP delar in kristenheten i fyra hållningar när det gäller synen på Guds

övernaturliga närvaro: cessationister, öppna men försiktiga, tredje vågen, och karismatiker/pingstväänner. Moreland har sin bakgrund hos cessationisterna dvs. den gren av evangelikal kristenhet som menar att Andens nådegåvor upphörde i och med apostlarna. Han känner väl till denna riktning och uppskattar deras starka betoning på Guds ord. Men mycket uppriktigt och varmt vädjar han till dessa trossyskon att våga släppa kontrollbehovet. Allt för ofta domineras denna typ av kyrkor av stelhet, rädsla och traditionalism. Han vädjar till ett medvetet och ödmjukt sökande efter Guds övernaturliga närvaro.

Den motsatta änden av spektrumet får också en allvarlig uppmaning. För det första har karismatiker, pingstväänner och tredje-vågen-kristna (till exempel Vineyard) ofta en stark tendens till anti-intellektualism. Men Moreland betonar att det inte bara är intellektet som kan bedras, utan även hjärtat. Han varnar också för den andliga omognad som ofta följer i kölvattnet av en allt för ensidig betoning av det övernaturliga. Ett osunt beroende av kickar kan lätt uppstå. Han upplyser också sina läsare om att han själv har behövt tillrättavisning. Moreland avslutar med råd om hur man kan växa i att bli *naturligt* övernaturlig. Utöver att läsa böcker om det, rekommenderar Moreland att man söker sig till kristna församlingar där Gud verkar övernaturligt samt skapar möjligheter för personer att vittna om det Gud gjort i deras liv.

Jag vill varmt rekommendera *Kingdom Triangle*. Trots att den är relativt tunn (201 sidor) är den mycket innehållsrik, med många filosofiska resonemang och andliga insikter. Det är också en unik och viktig bok. Unik på så sätt att den integrerar grundläggande aspekter av kristen tro som vi allt för ofta skiljer åt. Kyrkor har en tendens att spela ut en sida av triangeln på bekostnad av en eller båda av de andra sidorna. Boken är viktig eftersom vi tycks ha så otroligt svårt att hålla ihop bilden. Därför är det så uppmuntrande att lära sig av personer som JP Moreland. Han är ett levande exempel på att det går. Och hans bok är både ett vittnesbörd och en kraftfull uppmaning till västvärldens kristenhet att sluta leva fragmenterade kristna liv. Vi måste söka ett kristet liv där både hjärta och hjärna får plats och som innehåller Guds påtagliga och övernaturliga närvaro. Inget mindre kan rädda oss och vår kultur.

Mats Selander

Lärare på CredoAkademin

mats.selander@credo.nu